

Deporteret til Sprogø og Livø

Da racehygiejnen vandt indpas efter 1. verdenskrig

Der er intet nyt i at ville sende uønskede individer over på en ø.

Fra 1911 til 1961 husede Livø i Limfjorden en øanstalt for antisociale og kriminelle åndssvage mænd og fra 1923 til 1961 risikerede "sexuelt løsagtige åndssvage unge piger og kvinder" at havne på Sprogø.

Initiativtageren Christian Keller fra De Kellerske Anstalter – anså de to institutioner som et humant fremskridt i behandlingen af utilpassede åndssvage. En opfattelse som havde klangbund i samtiden.

Det handlede nu også om at redde samfundet. Social- og racehygiejniske opfattelser var dengang fremherskende: Forskelle i individers, racers og klassers evner skyldes nedarvede faktorer, mente man. Bekymringen gik også på en dalende kønsmoral og en øgning af kønssygdomme, hvor den seksuelt aktive kvinde blev anset som smittespreder.

Derfor skulle man forhindre visse grupper i at få børn via (tvangs) kastration og sterilisation. Eller som overlæge H.O. Wildenskov udtrykte det i 1928: At forhindre en tiltagende forøgelse af minusindividerne.

Foredraget dykker ned i udvalgte mænd og kvinders historie og navnlig om deres ophold på Livø og Sprogø.

Foredraget trækker tråde til de ikke særligt gode gamle dage, hvor man ikke for alvor sondrede mellem gale, åndssvage, asociale, småkriminelle og fattige. Og hvor

en aparte opførsel skyldtes, troede man, at personen var besat af djævelen. I middelalderen begynder man at spærre afvigerne inde i dårekister – for at beskytte samfundet. I 1605 får nogle af afvigerne plads i Tugt, Rasp og Forbedringshuset.

1651 indrettes i Ladegården uden for Nørreport 'Sct. Hans Hospital for Afsindige og Tossed', pebtsyge og andre, der skulle gemmes af vejen. Den første egentlige åndssvageanstalt Gamle Bakkehus stammer fra 1855.

Foredraget handler også om – og diskuterer – nutidens syn på de (måske) åndssvage og utilpassede, der ikke ønsker eller evner en tilværelse med en far og en mor, der passer deres arbejde, og børn, der går i skole og til sport og som sammen holder sommerferie på Gran Canaria.

Foredraget varer ca. halvanden time eksklusiv eventuel pause.

Honorar: 2500 kroner plus transport.

Arrangøren skal stille projektor, lærred og håndfri mikrofon til rådighed.